

ZANIMIVA KNJIGA V DEBELIH PLATNICAH

LJUBA VRTOVEC PRIBAC

Ko sem po pošti prejela knjigo Alenke Pakiž »*Ribničana smo se lepou nosila*«, se je kar nisem mogla nagledati. Najbolj so me pritegnile fotografije iz albuma profesorice Marjane Starc, posebno ženska s pečo na strani 83. Vedno sem se spraševala, kako je bila videti Kranjica s petimi ali šestimi spodnjimi krili. To je to, sem si rekla. Prelep špenzer, peča ..., ampak ne zdi se mi prav nič kmečka? Dr. Bojan Knific pravi, da je gotovo tržanka, da so se prebivalci trgov in mest bolj imenitno nosili. Potem iščem po knjigi še druge tako široko napravljene ženske in res so razen dveh iz Jurjevice vse ostale iz Ribnice (strani 76, 94, 97, 146) ter z letnico okrog 1880. Hkrati najdemo na strani 103 z isto letnico fotografijo dveh Ribničank, urejenih po najnovejši evropski modi.

Kot je zapisano v besedilu pod črto, je bila Ribnica že konec 15. stoletja pomembno trgovsko in obrtniško središče, zraven pa so imeli še pravico izvažati platno, živino in doma narejene lesene izdelke v druge obmejne kraje. Leta 1865 je tudi Sodražica postala uradno priznan trg. Zdomarstvo ali »obžiranje« od hiše do hiše ni bilo lahko delo, vendar je prineslo Ribničanom največ dobička. S poti so prinašali dober zaslužek, nove izkušnje in tudi novo oblačilno modo.

Dr. Marija Makarovič v knjigi *Slovenska ljudska noša* piše, da so že leta 1838 za ribniško gospodstvo pisali, da se zaradi kupčije v provincah izgublja posebnosti in originalnosti v noši. Kadar oblečeš nekaj bolj udobnega in praktičnega, poti nazaj ni. Če dobro zaslužiš, si tudi privoščiš tehnične izume, kot je bila tedaj fotografija. In ker so bili naklonjeni novim izumom, jim je uspelo ohraniti podobo košatih tržank. Zapisano je tudi, da so bili v začetku druge polovice 19. stoletja v Ribniški dolini štirje jerharji, vendar pri moških na nobeni fotografiji ni zaslediti starega načina oblačenja moških v irhaste hlače. Fotografije nam prikazujejo ljudi ob prazniku in vsakdanjiku, govora pa je o poenotenem načinu oblačenja po meščanski oblačilni modi, kar za moške pomeni že nošenje krojenih srajc ter dolgih hlač in telovnikov iz istega blaga, zraven pa še krajših ali daljših suknjičev.

V knjigi najdemo različne kroje dolgih hlač in telovnikov in različice pokrival, kravat in rutic, različna obuvala in tudi nakit, ki dopolnjuje celoto. Na prvi pogled se nam zdijo vsi moški enako oblečeni, na drugi pogled pa mislim, da nista niti dva enaka. Pri kostumiranju današnjih folklornih skupin smo prav pri obleki moških iz tega obdobja zelo površni in nam v praksi manjka precej znanja, ki nam ga knjiga ponuja.

Zelo zanimivo je poglavje o volni in lanenem platnu. Kar ne morem verjeti, da so ga tkali ročno vse do leta 1955. V poglavju *Rokodelstvo in obrti* so opisani vsi poklici, ki so se ukvarjali z obleko ljudi: klobučarji, krznarji, krojači, šivilje, čevljarji, nogavičarji, vezilje in izdelovalci gumbov. Ne vem, ali bi kdo

znal naštetati vse poklice, ki so se ukvarjali z lesom: žagar, drvar, mizar, kolar, tesar, obodar (kolje les za sita), pintar (izdeluje mernike, škafe, čebre), bobnar (les za vozove), sitar, sodar, cimperman, rešetar, prevažanje lesa s konjsko vprego, vleka lesa iz gozda, sečnja.

Ribniška dolina je imela kar 73 gostiln in seveda gostilničarje, trgovce, mlinarje in peke, lončarje in kovače. V poglavju *Oblačenje za vsak dan* je za obdobje med obema vojnama naštetno neverjetno veliko predpasnikov za moške rokodelce. Kovači so imeli usnjene, medtem ko so lončarji, krošnjarji, suhorobarji rabili predpasnike iz grobo, gosto tkanega platna. Mlinarji, peki, gostilničarji, mesarji so morali imeti bele ali svetlejšje predpasnike iz tanjšega blaga. Obstajal je poseben predpasnik za kidanje gnoja in zelo trpežen za klanje lesa.

Na seminarju v Kranju nam je Alenka Pakiž pokazala izvrstno ohranjena oblačila in obuvala iz Ribniške doline, ki jih je zbrala ob svojem raziskovanju. Ne bom pozabila na čudovito oranžno in rdečo črtasto krilo z životcem in zanimivo ter dobro ohranjeno oranžno kočmajko. Takšno blago, mešanico bombaža in svile, je v današnjem času nemogoče dobiti. Zelo živo nam je Alenka opisala suhorobarje – simbol Ribniške doline –, njihovo obleko in njihovo sposobnost preživetja v vsakršnih razmerah.

Iz družinskih, skupinskih in šolskih fotografij se da razbrati veliko o hitrem spreminjanju oblačilne mode na prehodu iz 19. v 20. stoletje, ponujen je tudi zanimiv pogled na oblačenje otrok od dojenčkov do šolarjev in mladine.

Zanimiv in prijeten je konec knjige z mozaikom vseh sogo- vornikov in ljudi, ki zdaj delijo svoje spomine z nami, bralci te knjige, enako slovar narečnih in manj znanih izrazov.

Knjiga je plod dolgoletnih raziskovanj, potrpežljivega zbiranja in ljubezni do našega izročila. Alenka in njen mož Filip Pakiž sta opravila odlično delo. Ribničani so lahko zelo ponosni na to knjigo. Vsem, ki jih zanima oblačenje, je ta knjiga pravo odkritje in dobra pomoč pri razumevanju oblačilne kulture.

Naslovnica knjige Alenke Pakiž.

